

ΡΟΪΔΗΣ-ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΥ

★ Ο Εμμανουήλ Ροΐδης γεννήθηκε στις 28 Ιουλίου 1836 στην Ερμούπολη της Σύρου. Γόνος αριστοκρατικής οικογένειας με καταγωγή από τη Χίο. Πέθανε στην Αθήνα από καρδιακή προσβολή στις 7 Ιανουαρίου 1904.

★ Μεγαλοϊδεάτης, ταισθήματά του ξεκάθαρα. Δεν φαίνεται συστήματος.

★ Πού θα τοποθετούνταν Ελεύθερος σκοπευτής, μαχητικός,

— Στην πολιτική ζωή προγραμματισμού. Τη

— Στην συλλογική ηθική μιμητισμού, την αστική της ελληνικής

— Στη λογοτεχνία και

επίδρασή του ήταν αρνητική: «τι να μην κάνωμεν». «Του Ροΐδη τα διδάγματα, αστυνομία της τέχνης»: τα λόγια αυτά του Δροσίνη εκφράζουν καιρία την αμφίθυμη σχέση της γενιάς του 1880 με τον Ροΐδη. Αμφίθυμη γιατί όλοι αναγνώριζαν πόσα του όφειλαν, χωρίς όμως να τον εμπιστεύονται και να τον νιώθουν δικό τους. Πολύ γρήγορα άλλωστε στράφηκε εναντίον τους σχολιάζοντας ειρωνικά τις υπερβολές, την ωραιολογία και τη γραφικότητα της ηθογραφίας.

— Θεωρείται ένας από τους πιο πνευματώδεις συγγραφείς που παρουσιάστηκαν στα ελληνικά γράμματα, ενώ το έργο του συγκροτείται από διαφορετικά είδη, όπως μυθιστορήματα, διηγήματα, κριτικές μελέτες, κείμενα πολιτικού περιεχομένου, μεταφράσεις και χρονογραφήματα {εξέδωσε εφημερίδες (Ασμοδαίος, Ραμπαγός) και υπήρξε μέλος της συντακτικής επιτροπής σε διάφορα περιοδικά (Εστία, Παρνασσός) της εποχής του}.

ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΥ

Κειμενικό είδος: Χρονογράφημα.

- Είδος έντεχνου πεζού λόγου με λογοτεχνική συχνά χροιά.
- δημοσιεύεται σε εφημερίδες και σε περιοδικά.
- σχολιάζει την επικαιρότητα της κοινωνικής, της πολιτιστικής, της πολιτικής κτλ. ζωής.
- σύντομο και ευχάριστο
- καλύπτει συγκεκριμένη στήλη στην εφημερίδα ή στο περιοδικό
- εύθυμο, χαριτωμένο, χιουμοριστικό, κάποτε επικριτικό, δηκτικό άλλοτε, συχνά ειρωνικό, παραιναιτικό, έμμεσα ή άμεσα διδακτικό και παιδαγωγικό.

↪ Το συγκεκριμένο: Δημοσιεύτηκε: 11-11-1896, Εφημ. «Εμπρός»

↪ δίνει ενδιαφέρουσες πληροφορίες: για τη ζωή και τα ήθη των Αθηναίων τέλη 19^{ου} αι. ↪

ΟΜΑΔΑ Α'

Στοιχεία που αφορούν στον συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

A)

- ★ Η πεζογραφία μέχρι το 1880 καλλιεργήθηκε κυρίως στην Αθήνα και σε άλλα πνευματικά κέντρα όπως η Σύρος ή η Κωνσταντινούπολη, όχι όμως και στα Επτάνησα (με ελάχιστες εξαιρέσεις όπως Τα μυστήρια της Κεφαλλονιάς του Λασκαράτου και η Αυτοβιογραφία της Ελισάβετ Μουτζάν-Μαρτινέγκου).
- ★ Από το 1835-1850: τα μυθιστορήματα που γράφονται επηρεάζονται από την ρομαντική ιδεολογία της εποχής. Το 1855 με τον 'Θάνο Βλέκα' του Π. Καλλιγά επιχειρείται μία στροφή προς τις πεζογραφικές τάσεις της επόμενης περιόδου (ρεαλισμός) που ακολουθείται και από άλλα ανάλογα δημιουργήματα (Λουκής Λάρας, Δ. Βικέλας, 1879).

Η Πάπυσα Ιωάννα(Εμμ. Ροΐδη), ωστόσο, αναγνωρίστηκε ως ένα από τα πιο πρωτοποριακά μυθιστορήματα της ελληνικής πεζογραφίας του 19ου αι. όχι μόνο χάρη στο επιμελημένο ύφος αλλά και εξαιτίας της αντιρομαντικής διάθεσης που θεωρήθηκε πρόδρομος της στροφής προς τον ρεαλισμό .

1.Σημειώστε τα χαρακτηριστικά(ύφος, θέματα, στάση απέναντι στην πραγματικότητα, είδη) του ρεαλισμού στη λογοτεχνία στα μέσα 19^{ου} αι.(ανατρέξτε στο Λεξικό λογοτεχνικών όρων(ΟΕΔΒ).

.....
.....
.....

2. Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το κείμενο αυτό ρεαλιστικό; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

Β). Ποια στοιχεία του κειμένου αποκαλύπτουν ότι πρόκειται για χρονογράφημα;

Γ). Ποιες όψεις της κοινωνίας της εποχής του Ροΐδη, που έχουν εκλείψει από τη δική μας, μπορείτε να επισημάνετε στο κείμενο;

Δ).Ποιες όψεις της κοινωνίας της εποχής του Ροΐδη, που επιβιώνουν στη δική μας, μπορείτε να επισημάνετε στο κείμενο;

Ε). Να ανασυνθέσετε με δικά σας λόγια σ' ένα κείμενο έκτασης 100 περίπου λέξεων την «περιφρέουσα ατμόσφαιρα»(περιβάλλον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό που συμβάλλει καθοριστικά στη διαμόρφωση των ενεργειών και επιτευγμάτων του ανθρώπου) της εποχής του Ροΐδη, αντλώντας στοιχεία από το κείμενο που διαβάσατε. Μην ξεχάσετε να αναφερθείτε στις *Μονομαχίες*, έθιμο της εποχής τέλος 19^{ου} αι. στην Αθήνα.

ΟΜΑΔΑ Β΄

Δομή του κειμένου, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Να εντοπιστούν τα εξής: το ρηματικό πρόσωπο της αφήγησης, η εστίαση, ο τύπος του αφηγητή.

.....
.....

2. Να χωριστεί το κείμενο σε ενότητες και να δοθούν πλαγιότιτλοι

.....
.....
.....
.....
.....

3. Πώς θα χαρακτηρίζατε το ύφος του συγγραφέα;

.....
.....
.....

Για να απαντήσετε να λάβετε υπ' όψιν σας το εξής: «σε κάθε μορφή ειρωνείας υπάρχει μια αναντιστοιχία ή μια ασυμφωνία, ή μια αντίθεση μεταξύ λέξεων και νοήματος, πράξεων και αποτελεσμάτων, απατηλής και αντικειμενικής πραγματικότητας». Λεξικό Λογ/κών Όρων, σελ. 58

4. Το χρονογράφημα αυτό, αν και γράφτηκε πριν από 100 περίπου χρόνια, διατηρεί και σήμερα τη επικαιρότητά του. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή;

.....
.....
.....

5. Ο μονόλογος ευαισθητού, μέσα από την αριστοτεχνική Ροϊδική ειρωνεία, μετατρέπεται σε μονόλογο αναισθητού. Συμφωνείτε με αυτό το σχόλιο; Δικαιολογήστε την άποψή σας(η 7^η και 8^η παρ. να ξαναγραφτούν χωρίς τη Ροϊδεια ειρωνεία που αντιστρέφει τις λέξεις).

.....
.....
.....

6. α) Αφού διαβάσετε προσεκτικά το «Μονόλογο ευαισθητού», να επισημάνετε εκείνα τα χωρία που σας φάνηκαν αστεία. β) Τι ήταν εκείνο που σας προκάλεσε το γέλιο σε κάθε περίπτωση; γ) Τέλος, να προσπαθήσετε να απαντήσετε στο ερώτημα: Σε τι συνίσταται το χιούμορ του Ροϊδη; Υπήρξε τέτοια διάσταση στο κείμενο του Λασκαράτου; (Θα μπορούσε να σας βοηθήσει η κατηγοριοποίηση που υπάρχει στο βιβλίο της Έκφρασης-Έκθεσης της Α' Λυκείου σχετικά με το τι είναι εκείνο που μας προκαλεί συνήθως το γέλιο. Σε ποια από τις κατηγορίες που αναφέρονται εκεί θα κατατάσσατε το χιούμορ του Ροϊδη).....

.....
.....
.....
.....

ΟΜΑΔΑ Γ'

Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. «Μ' έκαμεν ο θεός παραπολύ ευαίσθητον» (παρ. 1): α. Είναι πράγματι ευαίσθητος ο αφηγητής; Β. Εσείς πώς θα χαρακτηρίζατε τον αφηγητή; Αιτιολογήστε με σύντομια τους χαρακτηρισμούς σας.

.....
.....
.....
.....

2. Γιατί ο αφηγητής αποφεύγει να πάει σε κηδείες;

.....
.....

3. «Τας συγκινήσεις εύκολον είναι να τας αποφύγω να μη τρώγω όμως αστακόν θα ήτο θυσία (...) μεγάλη...» (παρ. 2). Τι θέλει να δηλώσει μέσα από αυτή τη σύνδεση (των συγκινήσεων με τον αστακό) ο συγγραφέας;

.....
.....
.....

4. Για ποιους λόγους ο αφηγητής δεν θέλει να παρευρίσκεται ως μάρτυς σε μονομαχίες; «Αλλ' εγώ είμαι ευαίσθητος, και μόνη η ιδέα ότι ημπορεί ο φίλος μου να πάθη, με κάμνει ν' ανατριχιάζω». Η φράση αυτή επιβεβαιώνεται ή μήπως αναιρείται απ' όσα ακολουθούν στην ίδια και την επόμενη παράγραφο; Αιτιολογήστε την άποψή σας.

.....
.....
.....
.....

5. Πώς κρίνετε τις απόψεις του «ευαίσθητου» για την επαιτεία;

.....
.....

6. α) Ποιοι λόγοι οδήγησαν τον «ευαίσθητο» στο γάμο; β) Η νύφη επιβεβαίωσε ή διέψευσε τις προσδοκίες του;

.....
.....
.....

7. Πώς φέρθηκε ο «ευαίσθητος», όταν αρρώστησε η γυναίκα του;

.....
.....

8. Αγαπούσε, κατά τη γνώμη σας, ο «ευαίσθητος» τη γυναίκα του;

.....
.....
.....

ΟΜΑΔΑ Δ'

1. Να συγκρίνετε τα κείμενα Λασκαράτου – Ροΐδη ως προς το θέμα τους και ως προς τον τρόπο χειρισμού του από τον καθένα τους (ύφος, γλώσσα, πρόσωπα). Ποιο από τα δύο κείμενα σας φαίνεται πιο ελκυστικό και γιατί;

.....

.....

.....

.....

.....

2. Μπορείτε να φανταστείτε πώς θα ήταν το κείμενο του Λασκαράτου αν το έγραφε ο Ροΐδης;

.....

.....

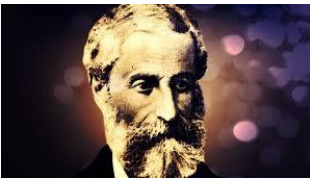
.....

.....

.....

Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Ανδρέας Λασκαράτος,

Ιδού ο άνθρωπος

Ο ασυνείδητος «Αναισθητεί στις δυστυχίες των άλλων · επειδή η ασυνείδησία του δεν του επιτρέπει να βαλθεί στη θέση τους, και να αισθανθεί το καύμα τους. Του είναι αδιάφορο το καλό ή το κακό των άλλων, όταν δεν συνδέεται με το ειδικό του συμφέρον. Και είναι χτήνος του οποίου η ψυχική ασχημία σκεπάζεται από τη μορφή την ανθρώπινη. Έχει δε ο ασυνείδητος χαρακτηριστικό ειδικό του ότι, δεν παραδέχεται δια

τον εαυτό του βαθμόν ευσυνείδησίας κατώτερο του υψίστου». (απόσπασμα) Ερ. : Πώς χειρίζεται το θέμα του ο Ανδρέας Λασκαράτος; Σε τι διαφέρει αυτός ο χειρισμός από τον αντίστοιχο του Ροΐδη;

Ελ. Βακαλό, «Πώς έγινε ένας κακός άνθρωπος»

«Θα σας πω πώς έγινε
Έτσι είναι η σειρά
Ένας μικρός καλός άνθρωπος αντάμωσε στο δρόμο του έναν
χτυπημένο.
Τόσο da μακριά από κείνον ήταν πεσμένος και λυπήθηκε
Τόσο πολύ λυπήθηκε
που ύστερα φοβήθηκε
Πριν κοντά του να πλησιάσει για να σκύψει να τον πιάσει,
σκέφτηκε καλύτερα
Τι τα θες τι τα γυρεύεις
Κάποιος άλλος θα βρεθεί από τόσους εδώ γύρω, να ψυχοπονέσει
τον κατημένο
Και καλύτερα να πούμε
Ούτε πώς τον έχω δει
Και επειδή φοβήθηκε
Έτσι συλλογίστηκε
Τάχα δεν θα είναι φταιχτής, ποιον χτυπούν χωρίς να φταιξει;
Και καλά του κάνουν αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες
Άρχισε λοιπόν και κείνος
Από πάνω να χτυπά
Αρχή του παραμυθιού καλημέρα σας»

1η μεταπολεμική γενιά: όσοι γεννήθηκαν από 1918-28 και εξέδωσαν 1^η ποιητική συλλογή μετά το 1940. Λογοτεχνικό ρεύμα: ανανεωμένος υπερρεαλισμός.

Ερώτηση

Πώς κλιμακώνεται η αντίδραση του ήρωα του ποιήματος στο θέαμα του τραυματισμένου συνανθρώπου του; Τι υποκρύπτει αυτή η συμπεριφορά; Ποια κοινά γνωρίσματα μπορείτε να εντοπίσετε στον χαρακτήρα των ηρώων των τριών κειμένων που σας δόθηκαν; Ποια διάσταση προσθέτει η Ε. Βακαλό στον δικό της ήρωα ;